

INNEHÅLL:

BESLUT "NATURRESERVAT KLOSTER": 1992-03-16
SKÖTSELPLAN "NATURRESERVAT KLOSTER"
REGISTRUPPGI FTER "NATURRESERVAT KLOSTER"

*****

LÄNSSTYRELSEN I DALARNA
Miljöförvaldsenheten

BESLUT: 1992-03-16
DNR: 2311-1256-89 (2083)

BILDANDE AV NATURRESERVATET KLOSTER, HEDEMORA KOMMUN

BESLUT

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 7 § naturvårdslagen (1964:822, omtryckt 1991:641) det område som avgränsas med innerkanten av den kraftigt streckade linjen på bifogad karta (bilaga 1), som naturreservat.

Naturreservatets namn skall vara naturreservatet Kloster.

Ändamålet med reservatet skall vara att bevara de lövdominerade skogarna med dess särpräglade och starkt hotade växt- och djurliv samt att bevara det öppna, kulturpåverkade landskapet vid Klosteråns utlopp med stort värde för fågellivet och landskapsbilden.

För området skall gälla de föreskrifter enligt 8-10 §§ naturvårdslagen samt 9 § naturvårdsförordningen (1976:484, omtryckt 1987:939, 9 § därefter ändrad 1991:1165) vilka anges nedan.

A FÖRESKRIFTER MED STÖD AV 8 § NATURVÅRDSLAGEN OM INSKRÄNKNING I RÄTTEN ATT FÖRFOGA ÖVER FASTIGHET INOM RESERVATET

Utöver vad som gäller i övrigt är det förbjudet att

- 1 uppföra byggnad eller anläggning
- 2 spränga, gräva, schakta, muddra, utfylla, tippa eller dämna
- 3 avverka eller utföra annan skogsvårdande åtgärd
- 4 upparbeta dött träd eller vindfäll
- 5 anlägga väg, mark- eller luftledning
- 6 framföra motordrivna fordon
- 7 sprida kemiska eller biologiska bekämpningsmedel
- 8 kalka eller sprida gödselmedel
- 9 plantera in för trakten främmande växt- eller djurart
- 10 anordna jaktpass, t.ex. jaktorn, regnskydd eller dyligt
- 11 inom område markerat med lodrät skraffering (bilaga 3) bedriva sjöfågeljakt under lördagar, söndagar och helgdagar
- 12 inom område markerat med vågrät skraffering (bilaga 3) bedriva jakt av annat än klövvilt, hare och räv
- 13 använda mark för orienteringstävling eller militärövning.

Föreskrifterna under A utgör inte hinder för de åtgärder som behövs för att tillgodose ändamålet med reservatet och som är angivna under B och D nedan.

Från punkt 2 gäller undantag för underhåll av befintliga diken.

Punkt 3 innebär att bestämmelserna i 20 § skogsvårdslagen om bekämpning av skadeinsekter ej skall gälla inom naturre-

servatet. Uppkommer insektsskador på skog utanför naturreservatet som följd av att - i enlighet med reservatsföreskrifterna - åtgärder för att förebygga eller bekämpa insektsspridning inte vidtagits inom reservatet, skall skadan ersättas. Vid exceptionella insektsskador på omkringliggande skog skall övervägas att vidta bekämpningsåtgärder även inom reservatet.

De åtgärder som krävs för skötseln av skogsmarken i enlighet med skötselplanen skall kunna utföras utan hinder av vad som föreskrives i punkterna 3, 4 och 6.

Från punkt 3 gäller undantag beträffande borttagande av träd på fornlämningar. Detta får även ske längs åkermarken inom en zon av 3 meter på solsida respektive 5 meter på skuggsida, se anläggningskartan i skötselplanen. Inom denna zon får även inträngande grenar tas bort.

Från punkt 6 gäller undantag för skötsel av, samt transport till, jordbruksmarken.

Från punkt 8 gäller undantag för delar av betesmarken, se skötselplanen.

B FÖRESKRIFTER MED STÖD AV 9 § NATURVÅRDSLAGEN ANGÅENDE MARKÄGARES OCH ANNAN SAKÄGARES SKYLDIGHET ATT TÅLA VI SST INTRÅNG

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktigas tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose ändamålet med reservatet, nämligen

- 1 Utmärkning och upplysning om reservatet.
- 2 Utförande och underhåll av anläggning eller anordning för allmänhetens friluftsliv, nämligen fågel torn, stigar, leder och parkeringsplats enligt skötselplanen.

C FÖRESKRIFTER MED STÖD AV 10 § NATURVÅRDSLAGEN OM VAD ALLMÄNHETEN HAR ATT IAKTTA INOM RESERVATET

Utöver vad som gäller i övrigt är det förbjudet att

- 1 framföra motordrivna fordon,
- 2 gräva upp eller plocka örter, mossor, svampar eller lavar,
- 3 fånga eller insamla djur,
- 4 göra åverkan på torra träd eller vindfällen,
- 5 tälta,
- 6 göra upp eld.

D FÖRESKRIFTER MED STÖD AV 9 § NATURVÅRDSFÖRORDNINGEN RÖRANDE NATURVÅRDSFÖRVALTNINGEN AV RESERVATET M. M.

- 1 Länsstyrelsen fastställer de föreskrifter om naturvårdsförvaltning m.m. som framgår av skötselplanen, bilaga 2.
- 2 Naturvårdsförvaltare skall vara länsstyrelsen i Kopparbergs län.

REDOGÖRELSE FÖR ÄRENDET

Klosterområdet har uppmärksamats i länets naturvårdsprogram som klass I. Tillsammans med Hovranområdet är det utpekat som riksobjekt för naturvärden. 1988 klassades området som våtmark av internationell betydelse och införlivades i CW-listan (Convention on Wetlands).

Områdets betydelse för den vi trygga hackspetten motiverade länsstyrelsen att 1984 genomföra en inventering av skogsområ-

det kring Kloster med avsikt att skydda värdefulla partier.

Ansökan om reservatsbildning skedde 1987 från Dalarnas Ornitologiska Förening och Naturskyddsföreningen i Dalarna.

Marken har därefter förvärvat av staten utom vad gäller Kloster 1:19 där istället intrångsättning utgått med anledning av reservatsbeslutet.

Förslaget till reservatsbeslut har på sedvanliga sätt remissbehandlats och inkomna synpunkter beaktats. Naturvårdsverket, Hedemora kommun och skogsvårdsstyrelsen har tillstyrkt förslaget.

MOTIVERING TILL BESLUTET

Klosterområdet är botaniskt intressant genom den gamla och opåverkade primärsuccessionen av lövskog som förekommer, fr. a. på Rånkholmen. Till denna är flera hotade lavararter knutna, varav strandski nnaven är hotad även i internationellt perspektiv. Lövskogen är ornitologiska intressant genom den rika förekomsten av häckande fåglar, fr. a. hålbbygare, varibland den mycket sällsynta vi tryggiga hackspetten påträffas. Insektsfaunan är likaledes av stort värde med bl. a. många sällsynta fjärilsarter.

De betade strandängarna vid Klosteråns mynning i Flinesjön är av stort botaniskt värde samt ornitologiskt värdefulla som rastplats för flyttfåglar.

Områdets landskapsbild, särskilt i Klosteråns dalgång, är av mycket stort värde, och flera objekt ingår som är av högt kulturhistoriskt värde.

För att bevara ovannämnda natur- och kulturvärden krävs att delar av området undantas från skogsbruk, samt att övriga delar sköts med särskild hänsyn till de specifika värdena. Området bör av dessa skäl förklaras som naturreservat.

En närmare beskrivning av området ges i bifogad skötselplan.

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, blankett 2:1.

Beslut i detta ärende har fattats av styrelsen. I beslutet deltog landshövding Lilly Hansson jämte ledamöterna Börje Andersson, Ann-Christine Dåderman, Göran Engström, Lennart Fremling, Lars-Ove Hagberg, Kenneth Johansson, Eva Kungsmark, Bengt Nylund, Allan Ericsson, Margareta Rud, Lillemor Rudholm, Bengt-Ola Rytter, Lennart Sacredeus och Nicke Welin-Berger.

I den slutliga handläggningen deltog även länsråd Leif Svensson, 1:e länsassessor Stig Holback, länsarkitekt Folke Nyholm, miljövårdsdirektör Stig Åke Svensson, lantbruksdirektör Eva Wikman och 1:e byråsekreterare Lennart Bratt, den sistnämnde föredragande.

Lilly Hansson

Lennart Bratt

Bilagor:

1. Beslutskarta
2. Översiktskarta

3. Jaktkarta
4. Skötselplan
5. Regi steruppgi fter
6. Hur man överklagar, blankett 2:1
7. Sändlista

*****

LÄNSSTYRELSEN   SKÖTSELPLAN
KOPPARBERGS LÄN
Miljöförvaldsenheten

SKÖTSELPLAN FÖR NATURRESERVATET KLOSTER, HEDEMORA KOMMUN

I ALLMÄN BESKRIVNING

- 1 ADMINISTRATIVA DATA
(Se reservatsbeslutet)
- 2 GRUNDEN FÖR BESLUTET SAMT FÖRESKRIFTER
(Se reservatsbeslutet)
- 3 ÖVERSIKTLIG BESKRIVNING AV BEFINTLIGA FÖRHÅLLANDEN

3.1 Naturförhållanden

Klosterområdet är beläget vid Flinesjöns sydöstra ände, nedanför det markanta Flinsberget. Långgrunda sedimentstränder omväxlar med storblockiga moränrygggar i ett flackt landskapsavsnitt. Klosterån med dess dalgång ger området mycket av dess karaktär och bidrar till en vacker landskapsbild. Här skapar lövdungar, beteshagar och åkrar ett omväxlande landskap av för Dalarna ovanlig utformning. Naturgeografiskt tillhör området enligt Nordiska Ministerrådets indelning region 27 "skogslandskapet norr om norrlandsgränsen".

Flinesjön med dess vattenståndsväxlingar präglar strandområdets vegetation. Längs stränderna breder vassar och kärrängar ut sig över stora ytor. Vass, säv, fräken, norrlands- och vasstarr bildar högvuxen vegetation. Längs Klosteråns utlopp betas strandängarna vilket bidrar till en mer lågvuxen växtlighet med inslag av markblottor.

Lövskog präglar översvämningspåverkade delar. Träden är ofta gamla och grova, och inte sällan döda och omkulfallande. Asp och gråal dominerar i sällskap av björk, hägg, och sälg. Enstaka almar påträffas även. Markvegetationen är yppig med snår av humle, hägg, hallon och nässlor. Högre belägen skogsmark är barrdominerad, men med inslag av grov asp. Stränderna kantas ofta av videsnår, och på flera platser står imponerande strandtallar. Till stränderna hör ett par sällsynta växter; strandviol och myskgräs.

Lavfloran är mycket intressant, dels beroende på översvämningspåverkan dels på hög och jämn luftfuktighet. Strandskinnlav, en i landet akut hotad art, påträffas rikligt, ofta i sällskap med dess släkting *Leptogium cyanescens* som bedöms som hotad. Stiftgelélav är en annan i landet hotad art vars rika förekomst tyder på mycket gynnsamma fuktighetsförhållanden. Även bland vedsvamparna har fynd gjorts av sällsynta arter, gynnade av den goda tillgången på död ved.

Klosterområdet, och fr.a. Rånkholmen, hyser ett mycket rikt fågelliv. Av hackspettar har påträffats inte mindre än sex arter varibland även märks den vi tryggiga hackspetten. Ugglor, skogsduva och småfåglar drar nytta av de talrika bohålen. Vid Klosteråns mynning är de grunda vegetationsrika

bottnarna samt de betade strandängarna av stort värde för flyttfåglar, fr. a. änder och vadare. Här finns även intressanta häckfåglar som t. ex. grågås och sångsvan.

Området har förutsättningar för ett värdefullt insektsliv. Undersökningar har visat att fjärrilsfaunan är mycket artrik och har inslag av sällsynta arter.

Klosterområdet har påverkats av mänsklig verksamhet under lång tid. Ett kloster anlades på 1400-talet, på 1600-talet byggdes en hytta och med tiden utvecklades järnhanteringen till en storindustri med bl. a. järnvalsverk. Parallellt med detta skedde krutframställning. Områdets västra delar brukades däremot på traditionellt vis med fr. a. slätterbruk.

Talrika besökare gästar området, dels för att ta del av fågellivet, dels för att studera resterna av kulturverksamheten och den vackra miljön kring bruket. Husbyringens ekomuseum innefattar Klosterområdet.

3.2 Kulturhistoriska förhållanden

Vid Kloster anlades ett cistercienserkloster 1486. Under 1700-talet utvecklades kruttillverkning i industriell skala och krutbruket som anlades blev Sveriges största. Järntillverkning förekom redan under 1400-talet och hammarsmedjor uppfördes längs ån. Under 1800-talet drevs ett plåtvalsverk som flyttades till Stjärnsund 1880, och därmed avslutades den industriella epoken i Kloster. Idag återstår mest dammar, dammvallar, ruiner och grunder efter den forna verksamheten. Ett krutmagasin finns ännu kvar vid Nikersbacken.

Även jordbruket i området torde ha mycket gamla anor. Kring Kloster odlades marken tidigt upp till åker. Närmare Flinesjön var dock möjligheterna till uppodling sämre. Slätter av strandängarna (sidvallar) eller av de steniga moränbackarna (hårdvallar) spelade istället en viktig roll. Byarna Källsbyn, Duvåker, Lindåker och Snickarbo hade sina slättermarker här. I det närmaste all mark utom den stenigaste hölls på detta sätt öppen. Slättern av strandängarna gjorde att strandlinjen gick betydligt närmare fastmarken än idag. Utmarksslätterns alltmer minskande betydelse medförde att slättern upphörde, slutgiltigt troligen på 1940-talet, varefter igenväxningen har gått fort, åtminstone på fastmarken.

Flinesjön har varit föremål för viss reglering för både flöttnings- och jordbruksändamål genom dammen vid utloppet till Dalälven. Härigenom har våröversvämningarna genom inströmmande älvatten förhindrats. Dessutom undviks de extrema lågvattnen under sommaren genom att dammen håller en lägsta nivå mot älven.

3.3 Markanvändning

Skogsbruk, mest i form av vedhuggning bedrivs i liten skala. Hagmarken i öster utnyttjas för bete av nötkreatur. Jakt utövas i området. I vissa av de av staten förvärvade fastigheterna arrenderas jakten på klövvilt, hare och räv av de tidigare fastighetsägarna. Jakten på Kloster 1:19 tillhör markägaren.

3.4 Tillgänglighet

Tack vare landsvägen som följer södra reservatsgränsen har området en mycket god tillgänglighet. Rånkholmen kan dock under högvatten vara svår att nå. Några stigar av betydelse finns inte, vilket kan göra det besvärligt att ta sig fram i de tätare skogsområdena.

Vid Flinesjöns sydöstra ände finns ett fågel torn uppsatt som avsevärt förbättrar utblicken över de flacka sankmarkerna vid Klosteråns mynning.

3.5 Slitage- och störningskänslighet

Ett måttligt besökstryck bör inte medföra några olägenheter i form av slitage eller störningar. Områdets storlek och föga slitagekänsliga vegetation borgar för detta. Undantag utgör platser för häckande störningskänsliga fåglar, samt de under sträcktid välutnyttjade sankängarna. I dagens läge finns dock ingen anledning till några besöksrestriktioner.

3.6 Källuppgifter

Länsstyrelsen i Kopparbergs län, Naturvårdsenheten.
1988: Naturvårdsprogram för Kopparbergs län. N 1988: 1.

Naturvårdsverket. 1989: Svenska våtmarker av internationell betydelse. Våtmarkskonventionen och CW-listan.

Inventering av vittryggig hackspett i Kopparbergs län, Arbetsmaterial hos Länsstyrelsen.

Kartor:
Topografiska kartan 12G Avesta NV.
Ekonomiska kartan 12G 8d Kloster.
Diverse skifteskartor.

II PLANDEL

1 DISPOSITION OCH SKÖTSEL AV MARK OCH VATTEN

1.1 Övergripande mål

Det övergripande målet med skötseln av områdets mark och vatten skall vara att bevara och utveckla de naturvärden som är knutna till de särpräglade lövdominerade skogarna samt till de kulturbetingade strandängarna. Vid skötseln är det viktigt att ha i åtanke att vegetationens utseende idag är följd av forna tiders hävd. Skötseln av området kommer härigenom delvis att söka bevara ett successionsstadium med de svårigheter detta medför.

Skötseln skall även syfta till att skydda det värdefulla landskapet. De kulturhistoriskt intressanta lämningarna i anslutning till Kloster sköts i annan ordning.

Vattenivån i Flinesjön har en avgörande betydelse för utformningen av våtmarkerna och de lågt belägna lövskogarna samt för vadare och sjöfåglars möjlighet att utnyttja området som häck- eller rastplats. Denna problematik behandlas dock ej i skötselplanen utan får beaktas vid tillsyn och ev. översyn av vattendom i särskild ordning.

1.2 Generella riktlinjer

1.2.1 Hävd av skogsområdet

Skogsbruk skall inte bedrivas inom reservatet, med följande undantag:

- Rövning och gallring av gran skall utföras av naturvårdsförvaltaren med vissa intervall i de områden som utvisas av anläggningsskartan. Lämplig tidpunkt bestäms vid tillsyn.
- Rövning längs åkerkanter får utföras av markägaren i viss

utsträckning i enlighet med anläggningsskartan. Dessa röjningar bör syfta till att skapa bryn med successiv övergång från busk till trädskikt så att en för landskap och djurliv gynnsam miljö skapas samtidigt som skötselbehovet reduceras. Träd som bör gynnas i brynen är hägg, sälg och viden.

Skogsbete

Om möjligt kan den hagmarksartade lövskogen runt krutmagasinet med fördel betas.

Brand

Normal brandbekämpning skall utföras i reservatet.

Insektsangrepp

Upparbetning av vindfällan eller insektsangripna träd skall inte ske inom reservatet utom vid undantag som anges i reservatsföreskrifterna.

1.2.2 Hävd av betesmark

Den stora betesmarken vid Klosteråns utlopp är av mycket högt värde med avseende på landskapsbild, flora och fauna. De biologiska värdena är främst knutna till de delar som inte har plöjts eller gödslats, dvs de lägst belägna partierna närmast Flinesjön. Högre liggande delar som varit åkermark (se anläggningsskartan) kan därför även i fortsättningen gödslas om detta krävs för djurhållningen.

De botaniska intressanta delarna för däremot inte gödslas. Skötseln bör här inriktas på att med lämpligt djurantal, eventuellt i kombination med röjningar av slyuppslag, erhålla en öppen gräsmark med låg, tät grässvål, eller i de våtaste delarna en gles starrvegetation med inslag av mineraljordsojor.

För att uppnå detta bör ett sådant antal djur beta att ett betestryck på ca 180 djurbetesdagar per ha erhålls. Betet bör vara likformat fördelat över betessäsongen.

I takt med att kunskapen om skötsel av våtmarker med syfte att optimera deras funktion för fågellivet ökar, kan det visa sig att dagens skötsel av strandområdet kan behöva modifieras vad gäller fållindelning, betesperiod m.m. I dagsläget är det dock för tidigt att ta ställning i denna fråga. Eventuella merkostnader för exempelvis stängseldragning o dyl. skall naturreservatsförvaltaren svara för.

1.2.3 Jakt

Jakten inom reservatet regleras så att jakt endast får ske av klövvilt, hare och räv utom på Kloster 1:19 där endast viss begränsning av jakttiden finns, se reservatsbeslutet. Förbudet mot motordrivna fordon medför att älgdragare ej får användas vid älgjakten. Anläggningar i anslutning till jaktpass som t.ex. regnskydd, torn och liknande får inte uppföras.

2 ANORDNINGAR FÖR REKREATION OCH FRILUFTSLIV

2.1 Övergripande mål

Klosterområdet har betydande värden för det rörliga friluftslivet. Dessa värden skall tas tillvara och utvecklas, men vara underordnade de naturvetenskapliga intressena. Sålunda bör inte några anläggningar ordnas för att locka besökare till de mer orörda delarna, fr.a. Rankholmen och dess omgivning.

2.2 Riktlinjer och åtgärder

2.2.1 Tillgänglighet

Klosterområdet har mycket god och fullt tillräcklig tillgänglighet tack vare landsvägen som utgör reservatets södra gräns.

2.2.2 Parkeringsplatser

Parkeringsplats finns i ordningställd vid Klosters gård varifrån man kan sträva till de delar av reservatet som ligger längs Klosterån. Vid fågelornet finns en utvidgning av landsvägen som fungerar som parkering med plats för ett fåtal bilar. I dagsläget finns inget behov av ytterligare parkeringsplatser. Om behov uppstår kan parkeringsplats anordnas vid krutmagasinet, se anläggningskartan.

2.2.3 Fågelorn

Fågelornet vid Flinesjöns sydöstra ände skall hållas i gott skick. Viss röjning av skymmande vegetation som växer upp kan ske vid behov. Något behov av ytterligare orn föreligger ej.

2.2.4 Vandringleder/Information

Om behov uppstår kan en stig röjas fram och markeras ut från rågården Flinsberget över till Rankholmen och i en slinga runt denna. Detta skall dock endast ske om besvär med störning från fritt vandrare besökare uppkommer. Informationsskylt om reservatets naturvärden skall framställas och placeras ut enligt markskötselkartan.

2.2.5 Renhållning/Sanitära anordningar

Något behov av sanitära anordningar föreligger ej. Eventuellt skräp omhändertas vid tillsyn.

2.2.6 Krutmagasinet

Krutmagasinet sköts i enlighet med särskild plan som utarbetas av länsantikvarien.

2.2.7 Utmärkning av naturreservatets gräns

Reservatet skall märkas ut i enlighet med svensk standard (SIS 031522).

3 TILLSYN

Årlig tillsyn skall utföras av naturvårdsförvaltaren.

4 FINANSIERING AV NATURVÅRDSFÖRVALTNINGEN

Tillsyn: 2 dagsverken/år.

Engångsåtgärder: Utmärkning av naturreservatets gräns, cirka 7 km, ca 20 dv.

Uppsättande av informationsskyltar, ca 5 dv

Framtagande av informationsskyltar: ca 30 000 kr.

Kostnader för röjning är svåra att uppskatta, men virkesuttaget bör till större delen kunna täcka utgifterna.

4.1 Kostnadsfördelning

Statliga naturvården svarar för samtliga kostnader rörande tillsyn, skötsel och anläggningar med undantag för krutmagasinet vars skötsel bekostas av riksantikvarieämbetet.

*****

LÄNSSTYRELSEN DALARNA
Miljövårdsenheten

BI LAGA 5

UPPGIFTER OM NATURRESERVATET

Namn:	Naturreservatet Kloster
Kommun:	Hedemora
Socken:	Husby
Läge:	Ca 15 km nordöst om Hedemora.
Kartblad:	Ekonomiska kartbladet 12G8d Kloster.
Gräns:	Innerkanten av den kraftiga punktstreckade linjen på bifogad karta, bilaga 1.
Fastigheter:	Del av: Duvåker 1: 4; Kloster 1: 19; Sundfiske 3: 2; Grycksbo 1: 4; Rånkholmen 1: 3
Areal:	115,4 ha land, 67 ha vatten
Naturvårdsförvaltare:	Länsstyrelsen i Kopparbergs län.
Naturtyper:	Lövskog 50,4 ha; blandskog 25 ha; myr 15 ha; skoglös äng 10 ha; åker 15 ha
Landskapstyp:	Skogs/myrlandskap, odlingslandskap
Naturgeografisk region:	27, skogsområdet norr om norrlandsgränsen
Skyddsmotiv:	Skogliga, botaniska, ornitologiska, entomologiska, kulturhistoriska, friluftsliv
Skyddsföreskrifter:	Indispensabla A1, A5, A7, A9-10, A13 Indispensabla, partiella A2-4, A6, A8, A11-12
Skyddsföreskrifter för produktiv skogsmark:	A3-4
Befintliga anläggningar:	Fågel torn
Planerade anläggningar:	-
Skötselplan:	Föreskrifter under D.
Inventeringar:	Se källuppgifter i skötselplanen